

Решенија на задачите за III година
**РЕГИОНАЛЕН НАТПРЕВАР ПО ФИЗИКА ЗА УЧЕНИЦИТЕ ОД
СРЕДНИТЕ УЧИЛИШТА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**
24 април 2010

III година

Задача 1. а) Запишете ја равенката на бранот што се шири долж жица во спротивна насока на x -оската ако амплитудата на бранот е 8,00 cm, брановата должина 80,0 cm, фреквенцијата 3,00 Hz, а елонгацијата на точката што се наоѓа во координатниот почеток $x = 0$, во почетниот момент $t = 0$ е нула.

б) Како ќе изгледа равенката на бранот со истите карактеристики, кој во однос на претходниот случај се разликува само во тоа што точката чија што елонгација е нула во почетниот момент $t = 0$ има координата $x = 10,0$ cm.

Решение:

Општиот облик на равенката на бран кој се шири во спротивна насока на x -оската е даден со релацијата:

$$y(x, t) = A \sin(\omega t + kx + \varphi), \quad (1)$$

каде што A е амплитуда на бранот, $\omega = 2\pi f$ е кружна фреквенција, $k = 2\pi/\lambda$ е бранов број и φ е почетната фаза.

а) Вредноста на почетната фаза ја наоѓаме од условот $y(x, t) = 0$ при $x = 0$ и $t = 0$

$$y(0, 0) = A \sin(\varphi) = 0; \quad \sin \varphi = 0; \quad \varphi = 0. \quad (2)$$

Бараната равенка на бранот е

$$y(x, t) = A \sin\left(2\pi f t + \frac{2\pi}{\lambda} x\right) = 0,08 \sin(18,8t + 7,85x).$$

б) Во овој случај почетната фаза ја наоѓаме од условот $y(x, t) = 0$ при $x = 0,100$ m и $t = 0$

$$y(0,1,0) = A \sin\left(\frac{2\pi}{\lambda} 0,1 + \varphi\right) = 0; \quad \sin\left(\frac{2\pi}{0,8} 0,1 + \varphi\right) = \sin\left(\frac{\pi}{4} + \varphi\right) = 0; \quad (3)$$

$$\varphi = -\frac{\pi}{4}$$

Бараната равенка на бранот е

$$y(x, t) = A \sin\left(2\pi f t + \frac{2\pi}{\lambda} x - \frac{\pi}{4}\right) = 0,08 \sin(18,8t + 7,85x - 0,785)$$

Решенија на задачите за III година

Задача 2. Две волфрамови жички со иста должина, но различен напречен пресек се поврзани паралелно. При течење на струја низ нив, првата се загрева на температура $T_1 = 2 \cdot 10^3 \text{ K}$, а втората на температура $T_2 = 3 \cdot 10^3 \text{ K}$. Ако специфичните отпори на првата и втората жичка се $\rho_1 = 59,1 \cdot 10^6 \Omega \cdot \text{m}$ и $\rho_2 = 96,2 \cdot 10^6 \Omega \cdot \text{m}$, а соодветните коефициенти на апсорпција се $A_1 = 0,26$ и $A_2 = 0,334$ да се определи дијаметарот d_2 на втората жичка, ако кај првата жичка тој изнесува $d_1 = 0,2 \text{ mm}$. Да се занемари топлинското заемнодејство на жичките.

Решение:

Во услови на топлинска рамнотежа целокупната електрична моќност ослободена во жичките се емитува во форма на топлинско зрачење, т.е.

$$P_1 = \phi_1 ; \quad P_2 = \phi_2 \quad (1)$$

каде што со P_1 и P_2 е означена електричната моќност, а со ϕ_1 и ϕ_2 енергетскиот флукс на топлински зрачење на првата и втората жичка соодветно. Бидејќи жичките се поврзани паралелно (падот на напонот на краевите од секоја жичка е ист) за P_1 и P_2 важат следниве релации:

$$P_1 = UI_1 = \frac{U^2}{R_1} = \frac{U^2}{\rho_1 \frac{l}{\pi r_1^2}} = \frac{\pi r_1^2 U^2}{\rho_1 l} \quad \text{и} \quad P_2 = UI_2 = \frac{U^2}{R_2} = \frac{U^2}{\rho_2 \frac{l}{\pi r_2^2}} = \frac{\pi r_2^2 U^2}{\rho_2 l}. \quad (2)$$

Од друга страна енергетскиот флукс на топлинското зрачење на секоја од жичките разгледана како сиво тело ќе биде:

$$\phi_1 = A_1 \sigma T_1^4 2\pi r_1 l \quad \text{и} \quad \phi_2 = A_2 \sigma T_2^4 2\pi r_2 l. \quad (3)$$

Со замена на релациите (2) и (3) во (1) наоѓаме:

$$\frac{r_1 U^2}{\rho_1} = 2 A_1 \sigma T_1^4 l^2 \quad \text{и} \quad \frac{r_2 U^2}{\rho_2} = 2 A_2 \sigma T_2^4 l^2. \quad (4)$$

Ако се поделат левите и десните страни на последните две релации, се добива

$$\frac{r_1 \rho_2}{r_2 \rho_1} = \frac{A_1 T_1^4}{A_2 T_2^4}$$

од каде што за дијаметарот на втората жичка $d_2 = 2r_2$ ќе имаме

$$d_2 = \frac{\rho_2 A_2}{\rho_1 A_1} \left(\frac{T_2}{T_1} \right)^4 d_1 = 2,1 \text{ mm}$$

Решенија на задачите за III година

Задача 3. При премин на непоаризирана светлина низ два линеарни поларизатора (две Никол призми), интензитетот на излезната светлина е намален 9 пати во однос на интензитетот на влезната светлина. Коефициентите на апсорпција на поларизаторите се $k_1=k_2=k=0,05$ (при премин на светлината низ еден поларизатор се апсорбира 5% од упадниот интензитет). Да се определи аголот помеѓу пропусните насоки на двата поларизатора.

Решение:

После преминувањето на светлината низ првиот поларизатор, интензитетот ќе биде

$$I = \frac{1}{2} I_0 (1 - k), \quad (1)$$

каде со I_0 е означен интензитетот на влезната светлина.

После преминувањето низ вториот поларизатор интензитет на излезната светлина е:

$$I' = I(1 - k) \cos^2 \alpha, \quad (2)$$

односно

$$I' = \frac{1}{2} I_0 (1 - k)^2 \cos^2 \alpha. \quad (3)$$

Бидејќи важи следниот сооднос

$$\frac{I'}{I_0} = \frac{1}{9}, \quad (4)$$

со замена на равенката (3) во равенката (4) се добива

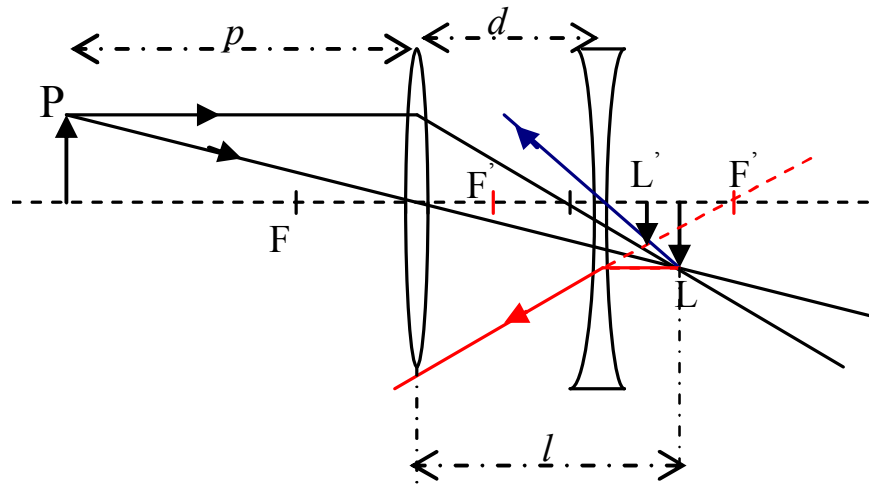
$$\cos \alpha = \frac{\sqrt{2}}{3(1 - k)},$$

односно $\alpha = 60,25^\circ$.

Решенија на задачите за III година

Задача 4. Предмет со висина $P=20$ cm се наоѓа на растојание $p=75$ cm пред симетрична, биконвексна (двојно-испакната) леќа и стои нормално на нејзината оптичка оска. Од другата страна на леќата се добива реален лик со висина $L=10$ cm. Потоа, на растојание $d=32,7$ cm од собирната леќа, на страната каде се добил реалниот лик, се поставува симетрична, двојно-вдлабната леќа со фокусно растојание $f' = -15$ cm. На колкаво растојание од двојно-вдлабнатата леќа ќе се добие јасен лик на предметот P и колкава е неговата големина? Да се конструира добивањето на конечниот лик.

Решение:

За собирната леќа, која го формира ликот L, важи следното:

$$\frac{P}{L} = \frac{p}{l},$$

од каде изразуваме: $l = p \frac{L}{P}$; $l=37,5$ cm.

Од равенката на тенка леќа

$$\frac{1}{p} + \frac{1}{l} = \frac{1}{f}$$

го пресметуваме фокусното растојание на собирната леќа:

$$f = \frac{pl}{p+l}; \quad f=25 \text{ cm.}$$

Растојанието од ликот L (кој претставува предмет за дивергентната леќа) до растурилата леќа ќе го означиме со p' , а од ликот L' до растурилата леќа-со l' .

$$p' = l - d; \quad p' = 4,8 \text{ cm.}$$

Од равенката на растурилата леќа

$$\frac{1}{p'} - \frac{1}{l'} = -\frac{1}{|f'|}$$

го изразуваме и пресметуваме растојанието l' : $l' = \frac{p'|f'|}{p'+|f'|}$; $l'=3,63$ cm.

$$\frac{L'}{L} = \frac{l'}{p'}; \quad \text{од каде изразуваме: } L' = L \frac{l'}{p'}; \quad L'=7,57 \text{ cm.}$$

Решенија на задачите за III година

Задача 5. Определете го квантниот број n на возбудената состојба на He^+ јонот, ако е познато дека при преминот од таа состојба во основната, јонот едно по друго емитуира два фотона чии бранови должини се 108,5 и 30,4 nm. ($h=6,626 \cdot 10^{-34}$ Js; $m_e=9,1 \cdot 10^{-31}$ kg; $e=1,6 \cdot 10^{-19}$ C; $\epsilon_0=8,85 \cdot 10^{-12}$ C²/(N·m²))

Решение:

Согласно третиот Боров постулат енергијата E_n на возбудената состојба на He^+ јонот е дадена со изразот:

$$E_n = hf_1 + hf_2 + E_1, \quad (1)$$

каде што hf_1 и hf_2 се енергиите на емитираните фотони, а E_1 е енергијата на основната состојба на He^+ јонот.

Од друга страна, енергиите E_n и E_1 се определени со релациите:

$$E_n = -\frac{1}{n^2} \frac{m_e Z^2 e^4}{8\epsilon_0^2 h^2} \quad \text{и} \quad E_1 = -\frac{m_e Z^2 e^4}{8\epsilon_0^2 h^2}. \quad (2)$$

Со замена на релациите (2) во равенката (1) и изразувајќи ги фреквенциите на емитираните фотони преку нивните бранови должини ($f = c/\lambda$) се добива:

$$\frac{m_e Z^2 e^4}{8\epsilon_0^2 h^2} \left(1 - \frac{1}{n^2}\right) = \frac{hc}{\lambda_1} + \frac{hc}{\lambda_2} \quad (3)$$

Ако во релацијата (3) се заменат бројните вредности на соодветните величини, имајќи притоа предвид дека за He^+ јонот $Z = 2$, се добива:

$$\boxed{1 - \frac{1}{n^2} = 0,96 \quad ; \quad n^2 = \frac{1}{1 - 0,96} = 25 \quad ; \quad n = 5}$$